

УДК [637.5.013:620.21]:[658:005.332.4]

ПОЖАРЧУК Ю.В., аспірант

Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса

СИРОВИННА БАЗА ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ М'ЯСОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

В статті проаналізовано стан м'ясопереробної галузі України, проблеми та перспективи сировинної бази м'ясопереробних підприємств.

Ключові слова: м'ясопереробні підприємства, сировинна база, конкурентоспроможність

The article analyzes the meat processing industry in Ukraine, problems and prospects raw materials base meat processing plants.

Keywords: meat processing plants, raw materials base, competitiveness of an enterprise

Вступ. Харчова промисловість є важливою галуззю народного господарства, від якої залежить добробут українського народу. Вона посідає важливе місце в промисловому комплексі України, забезпечує населення харчовими продуктами, значну частину працездатного населення робочими місцями, робить суттєвий внесок у бюджет країни, сприяє надходженню іноземних інвестицій. Вона включає в себе виробництво та переробку сировинних ресурсів тваринного і рослинного походження, а також реалізацію готової продукції. Харчова промисловість є високо залежною від сировини, що значно впливає на конкурентоспроможність вітчизняних переробних підприємств. Наявність власної сировинної бази є одним з ключових факторів успіху в конкурентній боротьбі в галузі. Ключові фактори успіху - це загальні для всіх підприємств галузі фактори, реалізація яких відкриває перспективи поліпшення своєї конкурентної позиції [1].

Постановка завдання. Метою написання статті є дослідження проблем та перспектив сировинної бази м'ясопереробних підприємств як фактора підвищення їх конкурентоспроможності.

Результати. Питома вага харчової промисловості в загальному обсязі реалізованої промислової продукції в 2011 році становить близько 17%. В свою чергу харчова промисловість включає в себе наступні галузі: борошномельно-круп'яна, цукрова, хлібопекарська, олійно-жирова, м'ясна, молочна, кондитерська, консервна. На сьогоднішній день, галузі харчової промисловості України значно відстають від аналогічних галузей високорозвинутих країн світу за рівнем інфраструктури, наявними виробничими потужностями, їх технічним і фізичним станом тощо [2].

Найбільшу питому вагу в структурі виробництва займає виробництво продуктів борошномельно-круп'яної промисловості, крохмалю та крохмальних продуктів - 23,2%, виробництво цукру - 15,6% та виробництво хліба і хлібобулочних виробів - 15,3%. Важливу роль в раціоні харчування населення займає м'ясо та м'ясні продукти. Виробництво м'яса та м'ясних продуктів в 2011р. займає 12,2% в структурі виробництва основних видів продукції харчової промисловості України [3].

Дослідимо умови діяльності м'ясопереробних підприємств. Відповідно до прийнятої класифікації видів економічної діяльності (КВЕД – 2010) до групи 10.1 «Виробництво м'яса та м'ясних продуктів» відноситься клас 10.13 «Виробництво м'ясних продуктів», який включає в себе: - виробництво сушеного, соленого, копченого м'яса; - виробництво м'ясопродуктів: ковбас, салямі, кров'яної ковбаси, сервелату, булонської копченої ковбаси, паштетів, рулетів, вареної шинки тощо. Ковбасні вироби - це вироби, приготовлені з м'ясного фаршу, жиру, субпродуктів з додаванням солі, спецій, піддані термічній обробці до повної готовності до вживання. Відповідно до номенклатури продукції промисловості України (НПП) ковбасні вироби поділяють на такі види: - вироби ковбасні з печінки (ліверні), включаючи пасти і паштети в ковбасній оболонці; - вироби ковбасні варені, сосиски, сардельки; - ковбаси напівкопчені; - ковбаси варенокопчені, напівсухі, сиров'ялені, сирокочені, включаючи «салямі»; - вироби ковбасні з конини; - холодець, зельц; - вироби ковбасні копчено-запечені; - вироби ковбасні інші. Сировина для ковбасних виробів основна: яловичина, свинина, птиця, шпиг; додаткова - молоко, яйця, масло, вершки, цибуля, часник, вино, коптильні рідини, крохмаль, фосфати, аскорбінова кислота, білкові добавки та інше.

М'ясопереробні підприємства значно залежить від сировинної бази, тобто ринок ковбасних виробів тісно пов'язаний з тваринництвом, оскільки для виробництва ковбас використовується яловичина і свинина у відношенні 30% : 70%. Основними ключовими факторами успіху, що забезпечують посилення ринкових позицій м'ясопереробних підприємств, є їх сировинна забезпеченість та розвиток інтеграційних зв'язків з постачальниками сировини, наявність і зміцнення власної торгової марки, розвиток брендингу. В останнє десятиріччя в Україні зберігається тенденція зменшення поголів'я сільськогосподарських тварин, тому спостерігається обмеженість в необхідному обсязі сировини (рис. 1). Така ситуація суттєво впливає на розвиток виробництва і змушує підприємства шукати альтернативні джерела постачання сировини. Позитивні тенденції спостерігаються лише в розве-

денні птиці, так в 2012 р. відносно 2000 р. приріст 59%. Але наявність значної кількості м'яса птахів на ринку для виробників ковбасних виробів сьогодні не вирішує проблему забезпечення сировиною, оскільки м'ясо птахів використовується як сировина лише для

5–10% асортименту ковбас. Проте цей відсоток постійно зростає і прогноз передбачає збільшення частки м'яса птахів у виробництві ковбас у найближчі роки до 20–25% [3].

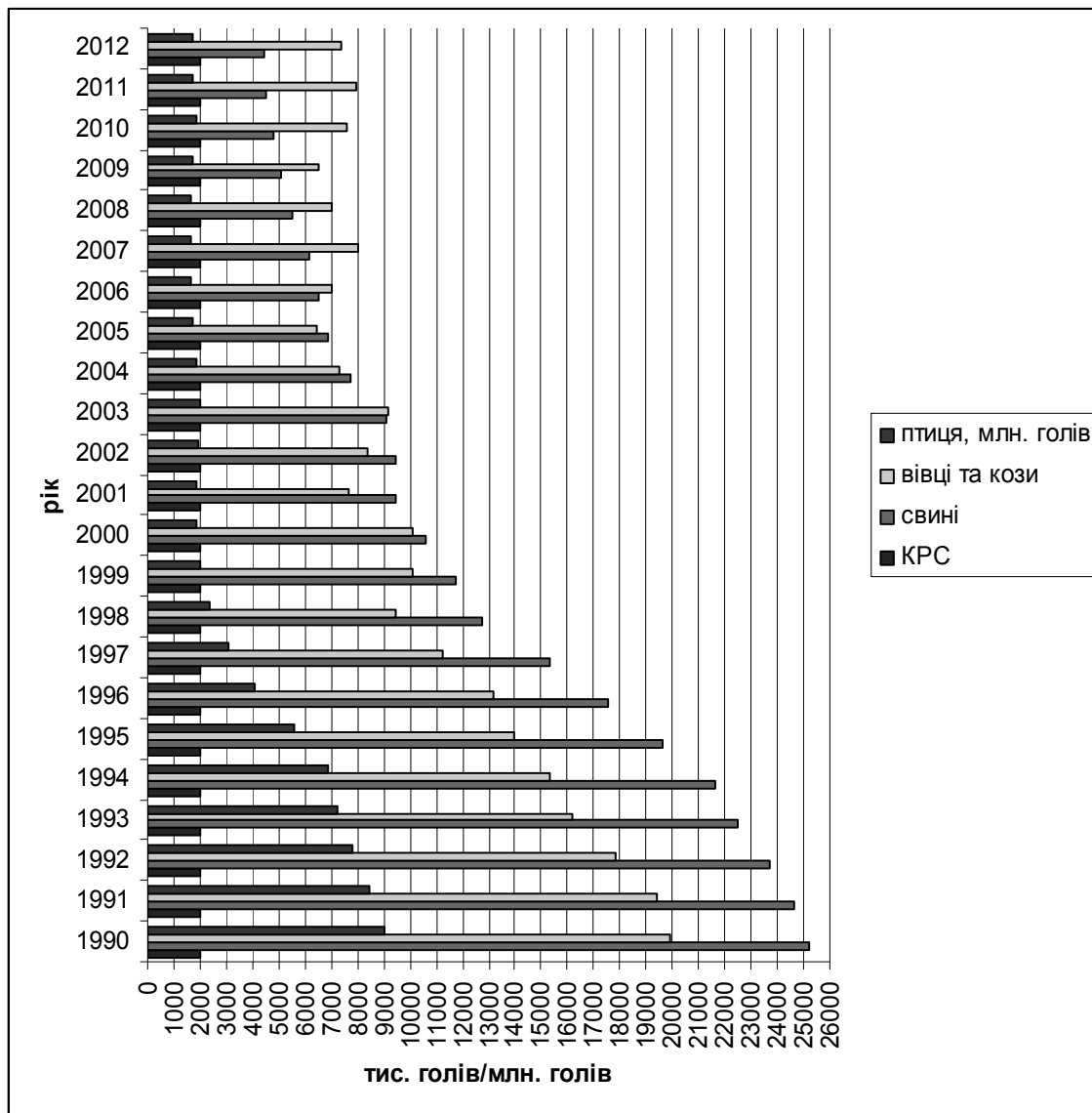

Рис. 1. поголів'я худоби та птиці

* Складено автором на основі даних Держкомстату

Нестача м'ясної сировини призводить до її імпорту. Так, імпорт м'яса в Україну в 2011 р. становив 114 тис. т. Основні імпортери яловичини - США, Бразилія; свинини – Бразилія, Польща, Німеччина; м'яса птиці – США, Нідерланди, Бельгія. Така ситуація, звичайно, позначається на рівні як оптових, так і роздрібних цін, що, врешті-решт, впливає на скорочення обсягів виробництва і реалізації ковбасних виробів. Однак, можна відмітити, що обсяг імпорту в 2011 р. по відношенню до 2010 р. скоротився на 132 тис. т. Це пов'язано з посиленням контролю за якістю продукції, що поставляється, з боку ветеринарних та митних служб. Однак умови виробництва для сільськогосподарських товаровиробників залишаються дуже складними, оскільки при зростанні цін на корми, ціни на м'ясо залишаються порівняно низькими. З метою поліпшення даної ситуації Міністерство агра-

рної політики України розробило національний проєкт «Відроджене скотарство».

Стосовно експорту, його обсяг в 2011 р. збільшився відносно 2010 р. і склав 80 тис. т. Основними країнами-експортерами є Росія, Білорусь, Казахстан, Молдова [3].

Криза у тваринництві відобразилась на роботі підприємств м'ясопереробної промисловості. Завантаження виробничої потужності підприємств складає лише 15 – 40%. Кількість підприємств, що входять до складу м'ясної промисловості, станом на 2010 рік становить 76 м'ясокомбінатів, 9 м'ясопереробних заводів та ковбасних фабрик, 3 перопухові фабрики та 1 клейожелатиновий завод. У той же час з'явилися близько 2500 малих цехів, кількість яких зростає з кожним роком. Із загальної кількості підприємств – 115 належить до Національної асоціації «Укрм'ясо»

разом з обласними формуваннями м'ясної промисловості.

Згідно з аналітичним звітом «Сільськогосподарський огляд 2009 – 2018 рр.», в основі якого лежать дослідження міжнародної Організації по економічному співробітництву і розвитку (ОЕСД), Сільськогосподарської і продовольчої організації ООН (FAO), Міністерства сільського господарства США (USDA), а також Інституту по дослідженню аграрної і продовольчої політики (FAPRI), світове споживання м'яса впродовж наступних років поступово збільшуватиметься. Так, згідно до прогнозу, світове виробництво м'яса до 2018 р. виросте до 328 млн. т, при чому, частка споживання м'яса птиці складатиме 37%, свинини - 36%, яловичини - 22%, інше - 5%.

Тобто, для реалізації потенціалу країни в галузі тваринництва необхідно:

- покращити державне регулювання;
- ввести дотації для підприємств з боку держави;
- розвивати масове виробництво;
- вжити заходів щодо оптимізації структури поголів'я, розвивати племінну роботу;
- вкладати кошти у нові наукові розробки (селекцію).

Також до 2018 року очікується щорічне зростання торгівлі м'ясом на 2,4%. Стосовно світових цін на м'ясо – передбачається, що номінальні світові ринкові ціни до 2018 р. значно підвищаться відносно сьогоднішніх котирувань (на свинину і яловичину бли-

зько 30%, на м'ясо птиці - ще більше, внаслідок зростання попиту). Україна має необхідні умови для нарощування обсягів виробництва та експорту якісного м'яса:

- прийнятні кліматичні умови;
- зростання попиту на сировину;
- наявність багаторічного досвіду;
- наявність кадрів.

Висновки. В результаті дослідження ми виявили, що конкурентоспроможність м'ясопереробних підприємств значно залежить від сировинної бази. Також нами були виявлені такі труднощі в діяльності м'ясопереробних підприємств, як:

- Скорочення поголів'я худоби та виробництва м'яса українськими виробниками, значна доля імпорту;
- Матеріаломісткість виробництва м'ясних виробів, що пояснюється використанням як сировини продукції сільського господарства, в якій вже враховано певні витрати виробництва;
- Складність технологічного процесу виробництва;
- Необхідність значних капіталовкладень у технічне переоснащення виробництва;
- Нетривалий термін реалізації певних видів готової продукції та багатоасортиментність продукції.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Герчикова И.Н. Менеджмент : Учебник. - 2-е изд., перераб. и доп. - М. : Банки и биржи, ЮНИТИ, 1995. – 480 с.
2. Рынок мяса и мясных продуктов Украины / «УкрАгроКонсалт» // Мясное дело. – 2010 - №11. – С. 14-24.
3. Офіційний сайт Держкомстату України. / Електронний ресурс / Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua

УДК 005.21:658.589

ЄВТУШЕВСЬКА О.О., канд. екон. наук, доцент
Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса

ІННОВАЦІЙНА СТРАТЕГІЯ ЯК ГЕНЕРАЛЬНИЙ ПЛАН ДІЙ У СФЕРІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В статті розглянуто методичні основи розробки стратегії інноваційного розвитку підприємства та визначено основні елементи постійно діючого механізму інноваційної діяльності як фактора виживання фірм в сучасних конкурентних умовах.

Ключові слова: інноваційний розвиток, інноваційна стратегія, інноваційні ресурси, механізм інноваційної діяльності

The article considers the methodological basis of development strategy of innovative development enterprise and identify key elements of a permanent mechanism of innovation activity as a factor in the survival of firms in the modern competitive environment.

Keywords: innovative development, innovation strategy, innovative resources, the mechanism of innovative activity

Вступ. Актуальність даного питання для сьогодення пояснюється тим, що розгортання нау-

ково-технічної революції підтверджує висновок інноваційної теорії про вирішальну роль інно-